

**OIV ANIQLANGAN HOMILADORLARDA TUGRUQNI OLIB
BORISH**

RABBIMOVA G.T., OCHILOVA U.T.

Samarqand Davlat tibbiyot Universiteti, Samarqand , O'zbekiston

Dolzarbli. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti so'rab surishtirishlariga ko'ra, bugungi kunda 42,3 millionga yaqin insonda OIV jiddiy muammo bo'lib qolmoqda, OIV infektsiyasining tarqalishi davom etmoqda . O'tkir OIV infektsiyasi OIVning keyingi yuqishida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Shu sababli, o'tkir OIV infektsiyasini tashxislash, so'ngra antiretrovirusning tez boshlanishi virus tarqalishining oldini olish uchun davolash samarali profilaktika strategiyasidir .

Oldingi bo'limlarda tasvirlangan tadqiqotlarda genomik va epidemiologik ma'lumotlarning bioinformatik tahlili, odatda, o'rganilayotgan hududda OIV bilan kasallangan barcha shaxslarning ahamiyatsiz qismini tashkil etuvchi ma'lum namunalarda amalga oshirildi. Biroq, ketma-ketlik asboblarining ishlashi va tahlil narxining pasayishi tufayli OIV-1 nukleotidlar ketma-ketligini aniqlash OIV bilan kasallanganlarning katta qismi uchun mumkin bo'ldi. OIV bilan kasallanish darajasi past bo'lgan rivojlangan mamlakatlarda virus ketma-ketligi hozirda har bir bemorga tashxis qo'yilgandan so'ng yoki ARV terapiyasini boshlashdan oldin amalga oshiriladi . Bu operatsion rejimda molekulyar klasterlarni aniqlash va tahlil qilish imkonini beradi.

2018 yilda CDC (kasalliklarni nazorat qilish va oldini olish markazlari) AQSh tomonidan OIV yuqish klasterlarini aniqlash bo'yicha qo'llanma chiqarildi . Hujjat nafaqat klasterlarni aniqlash metodologiyasini, balki kasallik o'choqlarini aniqlashda javob berish usullarini ham batafsil tavsiflaydi. Ta'kidlanishicha, ushbu yondashuv yordamida amalga oshirilayotgan profilaktika choralari virus tarqalishi eng yuqori tezlikda sodir bo'ladigan guruhlariga samarali

yo'naltirilishi mumkin. 2023-yilda chop etilgan maqolada amerikalik olimlar ma'lum bir hududda OIV molekulyar ma'lumotlarini deyarli real vaqtda istiqbolli muntazam tahlil qilish uchun qo'llagan avtomatik dasturiy ta'minotni ishlab chiqish natijalarini tasvirlab berishadi. Tahlil natijalari OIV bilan kasallanganlarning oldini olish va tibbiy yordam ko'rsatadigan ixtisoslashgan muassasalarga topshirildi. Shunday qilib, OIV infeksiyasi bilan aniqlangan shaxslarning ma'lum bir qismini muntazam ravishda ketma-ketlashtirish tezkor epidemiologik tahlilni amalga oshirishga imkon beradi va shu bilan kasallikning o'choqlarini ularning paydo bo'lishining dastlabki bosqichida aniqlaydi. Va har yili to'plangan ma'lumotlarning retrospektiv epidemiologik tahlili mintaqadagi kasalliklarning tuzilishini aniqlab beradi va epidemiyaga qarshi chora-tadbirlar samaradorligini baholaydi.

Virus bilan kasallangan odamlarda homiladorlik ayollarning inson immunitet tanqisligi (OIV) akusherlik asoratlarining yuqori darajasi bilan tavsiflanadi, jumladan periferik qon ko'rsatkichlaridagi patologik o'zgarishlar aniqlanadi. Agar OIV bilan kasallanmagan homilador ayollarda kamqonlik darajasi 15 dan 50% gacha, OIV bilan kasallangan homilador ayollarda anemiya umumiy populyatsiyaga qaraganda 1,5 baravar ko'p uchraydi. Xuddi shu holat quyidagilarga nisbatan kuzatiladi : trombositopeniya, OIV-seronegativ homilador ayollar guruhida kuzatishlarning 6,6–11,6 foizida, OIV infeksiyasi bo'lgan bemorlarda esa 10-15 foizida uchraydi. OIV bilan kasallangan homilador ayollarda anemiya rivojlanishiga yordam beradigan sabablarga quyidagilar kiradi: suyak iligining to'g'ridan-to'g'ri virusli shikastlanishi, surunkali tizimli yallig'lanish, bir qator antiretrovirus dorilarni qabul qilish (zidovudin, fosfazid)lar kiradi.

Tadqiqot maqsadi: OIV aniqlangan homiladorlarda tugruqni olib borish xususiyatlarini o'rganish.

Tadqiqot metodlari va materiallari: Samarqand shahar 3-son tugruq bo'limida 30 nafar OIV aniqlangan homiladorlar o'rganildi. Umumiy qon,

siydik tahlili, OIV ekspres testi , Ultratovush tekshiruvi, qon biokimyoviy tahlili, qon ivuvchanligi tekshiruvlari o'tkazildi.

Natijalar. Ayollar yo'llanma asosida va yo'llanmasiz bo'linmaga qabul qilingan bo'lib, qabul bo'limida kasallik tarixi ochishdan avval yo'llanmasida OIV tahlili bo'lmasa ekspres test orqali +- lik belgisi qo'yiladi. Ayolga rejali ravishda kesar kesishga tayyorgarlik o'tkazildi. Tugruqning ikkinchi davrda kelgan 1 nafar (3 %) ayollarga tugruq tabbiy yo'llar orqali tug'ruq amalga oshirildi. Tadqiqotlardan ma'lumki ayollarning 70-80% hollarda oraliq va vulva soxasida qichishishlar ,oq tvorogsimon ajralmalar aniqlangan bo'lib , bu ko'rsatkich ushbu tadqiqotda 78% holatlarda qayd etildi. Tugruqni kechishi qondagi OIV miqdoriga qarab ,yo'llanmaga yozib beriladi. Shunga qarab, muddatli 38-haftada operativ tug'ruq amalga oshiriladi. Anamnezidan ayollarda OIV musbat bo'lganda vaginal infeksiyalar avjiga chiqishi kuzatiladi. Agarda gepatosplenomegaliya simptomi kuzatilsa, gepatoprotektorlar qo'shiladi. Ayollar qoniqli ahvolda chaqalogi bilan uyiga javob berilgan.

Xulosa. Tadqiqot natijalaridan shuni xulosa qilish mumkinki, OIV aniqlangan ayollarda homiladorlik davomida antiretrovusterapiyani amalga oshirilishi zarur .Hozirgi kunda antiretrovusterapiyasi ko'rsatkichi O'zbekistonda 51 % ni tashkil etmoqda. Vertikal yuqish ko'rsatkichi sezilarli miqdorda pasayadi. Aholini antiretrovusterapiyasi bilan qamrab olish ishlari jadal suratlarda o'sib bormoqda.